TA'LIM JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYADAN FOYDALANISH

Mirkamolova Gulnoza
ChDPU Jismoniy madaniyat fakulteti
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0003-5313-1100
iqbolqaynarova1981@gmail.com
Sodiqova Muyassar
ChDPU Jismoniy madaniyat fakulteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati, mazmuni va samaradorligi yoritilgan. Unda zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida darslarni tashkil etish, raqamli vositalar va interaktiv metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada takomillashtirish masalalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda ularning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarishda muhim omil ekanligi tahlil etiladi. Maqola ta'lim tizimida yangi texnologiyalarni joriy etish bo'yicha tavsiyalar bilan boyitilgan..

Kalit so'zlar: o'quvchi faoliyati, pedagogika, funksiya, ko'nikmalar, intellekt, maktab faoliyati, innovatsion yondashuv, klaster, pedagogik ta'lim innovatsion klasteri, omillar, "maktab-laboratoriya", innovatsion tajriba mexanizmlari.

Аннотация: В данной статье освещаются значение, содержание и эффективность использования инновационных технологий в образовательном процессе. В ней рассматриваются вопросы совершенствования процесса обучения учащихся на основе современных педагогических подходов, организации уроков с применением цифровых инструментов и интерактивных методов. Также анализируется роль инновационных технологий как важного фактора повышения качества образования, развития самостоятельного мышления учащихся и реализации их творческого потенциала. Статья дополнена рекомендациями по внедрению новых технологий в систему образования.

Ключевые слова: успеваемость учащихся, педагогика, функция, навыки, интеллект, школьная деятельность, инновационный подход, кластер, инновационный кластер педагогического образования, факторы, "школа-лаборатория", механизмы инновационного опыта.

Annotation: This article highlights the significance, essence, and effectiveness of utilizing innovative technologies in the educational process. It examines issues related to improving the student learning process based on modern pedagogical approaches, as well as organizing lessons through the use of digital tools and interactive methods. Furthermore, it analyzes the role of innovative technologies as a key factor in enhancing the quality of education, developing students' independent thinking, and unlocking their creative potential. The article is supplemented with recommendations for implementing new technologies within the educational system..

Keywords: student activity, pedagogy, function, skills, intelligence, school activities, innovative approach, cluster, pedagogical education innovation cluster, factors, "school-laboratory", innovative experimental mechanisms.

KIRISH

Respublikamiz ta'lim tizimida ko'plab islohotlar kadrlar tayyorlash sohasida ta'lim turlari o'rtasida aloqa va uzviylik ta'minlanishidagi kamchiliklarni bartaraf etishga xizmat qilmoqda. Bugungi kunda kadrlar tayyorlash bo'yicha davlat siyosatida hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy o'ziga xosligi hamda talab va ehtiyojlarining to'liq hisobga olinmasligi, mehnat bozoridagi talab va taklifning chuqur o'rganilmasligi natijasida kadrlarning hududlar kesimidagi taqsimotida muvozanatning buzilishi bilan bog'liq kamchiliklar kuzatilmoqda. Bu esa ayrim hududlarda pedagog kadrlarga bo'lgan ehtiyojning yillar davomida qondirilmasligiga sabab bo'lmoqda.

Intellektual salohiyati yuqori bo'lgan mamlakatlar tajribasidan ma'lumki, fan, ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviylik va aloqadorlik mustahkam yo'lga qo'yilsa, bu yo'nalishda malakali kadrlar tayyorlash, ularning bandligini ta'minlash hamda mamlakat iqtisodiyotida tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish mumkin bo'ladi. Ayniqsa, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirishda yangi mexanizmlarning yaratilishi bugungi globallashuv jarayonlarining hayotiy zaruratiga aylanib, bu o'z navbatida ta'lim sifati va samaradorligini oshirish hamda uni modernizatsiya qilishni taqozo etadi.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ta'lim muhiti va turmush tarzi omillarining o'quv jarayoni samaradorligiga ta'siri pedagogikada alohida ahamiyatga ega hisoblanadi [1].

METODOLOGIYA

Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayonda o'qituvchi va o'quvchi faoliyatiga yangilik va o'zgarishlar kiritishdan iborat bo'lib, ularni samarali amalga oshirish interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta'lim jarayonida qatnashayotgan har bir o'quvchining faolligi, erkin va mustaqil fikr yuritishiga asoslanadi. Ushbu usullardan foydalanilganda bilim olish jarayoni o'quvchi uchun qiziqarli mashg'ulotga aylanadi.

Interfaol metodlar qo'llanilganda o'quvchilar o'qituvchilar rahbarligi va hamkorligida mustaqil ishlash ko'nikma va malakalariga ega bo'ladilar. Ular yangi bilimlarni ilmiy izlanish, tadqiqotchilik faoliyati hamda tajriba-sinovlar asosida o'zlashtiradilar. Natijada, "ilm orqali bilim olish" tamoyili amalga oshadi. Ta'lim jarayoni ishtirokchilari kichik guruhlarga bo'lingan holda faoliyat olib boradilar [2].

O'quv topshiriqlari alohida bir o'quvchiga emas, balki kichik guruhning barcha a'zolariga yo'naltiriladi. O'qitish jarayonini tashkil etishning asosiy shakli dars hisoblanadi. Hozirgi vaqtda darslarning turli xil noan'anaviy shakllari keng joriy etilmoqda. Bunday darslar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish, aqliy salohiyatini oshirish, ilmiy dunyoqarashini kengaytirish hamda yangiliklarni tez va to'liq qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Dars jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarda ilmiy izlanishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi, ijodkorlik va bunyodkorlik qobiliyatlarini rivojlantiradi. Natijada egallangan bilim, ko'nikma va malakalar amaliy faoliyatda samarali qo'llaniladi va o'zlashtirish sifati oshadi.Buning uchun o'qituvchi yuqori pedagogik mahoratga ega bo'lishi, mavzuning mazmunidan kelib chiqib darsni to'g'ri rejalashtirishi hamda mashg'ulot davomida barcha o'quvchilarning faol va ongli ishtirokini ta'minlashi lozim. Zero, o'qituvchi ta'lim islohotlarining asosiy ijrochisi hisoblanadi. Shu bois har bir o'qituvchini qisqa vaqt ichida katta hajmdagi axborotni o'zlashtirish, qayta ishlash va amaliyotda qo'llashga o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur vazifani amalga oshirishda an'anaviy o'qitish usullari bilan bir qatorda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, jumladan, kompyuter vositalaridan

foydalanish muhim rol o‘ynaydi. Pedagogik innovatsiya — bu pedagogik faoliyatdagi yangilik, o‘qitish va tarbiya mazmuni hamda texnologiyasidagi o‘zgarishlar bo‘lib, ular ta’lim samaradorligini oshirishga qaratilgan.Innovatsiya tushunchasi natija sifatida talqin etilib, innovatsion jarayon uch asosiy bosqichdan iborat deb qaraladi: g‘oyani yaratish (ilmiy kashfiyot), g‘oyani amaliy jihatdan rivojlantirish hamda yangilikni amaliyotga tatbiq etish.

MUHOKAMA

Bugungi kunda axborot hajmi jadal sur’atlarda kengayib bormoqda. Shu bilan birga, internetsiz faoliyat yuritadigan tashkilot, muassasa yoki idoralarni tasavvur qilish qiyin. Ayniqsa, ta’lim tizimida innovatsion metodlardan foydalanish keng yo‘lga qo‘yilib, sezilarli ijobiy natijalar bermoqda. Har bir mutaxassis — pedagog yoki boshqa soha vakili bo‘lishidan qat’i nazar — o‘z faoliyatini samarali tashkil etishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini yaxshi bilishi va puxta egallashi zarur. Innovatsion yondashuvlar va metodlar bilan ishlash nafaqat sohaning, balki mutaxassisning ham kasbiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shu o‘rinda “innovatsiya” tushunchasiga aniqlik kiritish lozim. Innovatsiya (inglizcha “innovation”) — yangilik kiritish, yangilanish degan ma’noni anglatadi. “Texnologiya” atamasi esa yunoncha “techne” (san’at, mahorat) va “logos” (fan, ta’limot) so‘zlaridan kelib chiqqan. Demak, innovatsion texnologiyalar ta’lim-tarbiya jarayonining shakllari, metodlari va usullariga yangicha yondashuvni anglatadi. Pedagogik jarayonda innovatsion texnologiyalar o‘qituvchi va o‘quvchi faoliyatiga yangilik va o‘zgarishlar kiritishni nazarda tutadi.[3]

Pedagog innovatsion texnologiyalar asosida darsni tashkil etishda turli texnik vositalardan — kompyuter, proyektor, elektron doska va boshqa raqamli qurilmalardan samarali foydalanishi mumkin. Kasbiy faoliyatda innovatsiyalar qanchalik keng qo‘llanilsa, faoliyat shunchalik qiziqarli, samarali va interaktiv tus oladi.

Ta’lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni quyidagi dars shakllarida kuzatish mumkin:
a) standart dars — bunda darsning an’anaviy tuzilmasi saqlanib qoladi;
b) nostandart dars — bunda darsning ichki strukturasiga o‘zgartirishlar kiritiladi;
v) virtual dars — masofaviy ta’lim asosida tashkil etiladigan o‘qitish shakli.

XULOSA

Pedagogik innovatsiyada “yangi” tushunchasi markaziy o‘rin tutadi. Shu bilan birga, pedagogika fanida xususiy, shartli, mahalliy va subyektiv yangiliklarga nisbatan qiziqish ham mavjud. Innovatsiya jarayoni tarkibiy tuzilmalar va qonuniyatlarni qamrab olgan murakkab tizimdan iborat bo‘lib, unda innovatsion jarayonlar, ularning funksiyalari, rivojlanish qonuniyatlari, mexanizmlari hamda ularni amalga oshirish texnologiyalari, shuningdek, boshqaruv tamoyillarining pedagogik asoslari o‘rganiladi. Bu esa oliy ta’lim muassasalarida o‘quv jarayonini zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlari yutuqlari asosida, jahon standartlari darajasida tashkil etish imkonini beradi.

Shuningdek, har qanday innovatsion jarayonda yangiliklarni yaratish va ularni amaliyotga joriy etish (o‘zlashtirish) kabi tarkibiy bosqichlarni ajratish mumkin. O‘zaro bog‘liq mikroinnovatsion jarayonlar yig‘indisi ta’lim muassasasining umumiy rivojlanishiga asos bo‘ladigan murakkab innovatsion tizimni shakllantiradi.O‘qituvchilarda ijodkorlikni rivojlantirishning muhim pedagogik sharti ularni mustaqil bilim olish va ijodiy fikrlashga yo‘naltirishdan iborat. Shu bilan birga, pedagoglar o‘rtasida ijodiy muhitni shakllantirish, ma’naviy-ruhiy qo‘llab-quvvatlashni ta’minlash, shuningdek, tashkiliy, metodik va psixologik choralarni tizimli ravishda amalga oshirishga alohida e’tibor qaratish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ibragimova G.N. Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari talabalarning kreativlik qobiliyatlapini rivojlantirish. I Monografiya. - T.: «Fan va texnologiyalar», 2016. -77-b.
2. Qaynarova I.V. Innovatsion ta'lim tizimini tashkil etishda pedagogik hamkorlik: "Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: innovatsiyalar, muammolar va rivojlanish istiqbollari" mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari TerDPI 19-20 may 2023 yil 381-383 betlar
3. Panfilova A.P. Innovatsion pedagogik texnologiyalar: Faol o'rganish: Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik / A.P. Panfilov. - M., Akademiya, 2009 y. 381-383 betlar
4. www.gov.uz
5. www.press-uz.info
6. www.ziyonet.uz
7. www.pedagog.uz